

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

VII. Vtrum actus fidei possit vt præmissa concurrere ad conculusionem
falsam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

quem discursum interuenire, per quem resoluitur vltimò honestas obiecti in testimonio diuinum. Excepi tamen iudicium requisitum ad volendum credere: quod quidem non oritur ex fide, sed præcedit fidem ipsam, atque adeo non fundatur in testimonio Dei, tanquam in motiuo assentiendi, sed in ipsa honestate credendi, quæ quidem potest in his circumstantiis ex terminis, & immediatè apparere, sicut diximus de honestate aliorum obiectorum, atque adeo iudicium illud prudentiæ infusæ potest esse absque vllò discursu.

Adde, in aliis etiam materiis, licet iudicium practicum vltimum prudentiæ infusæ debeat inuoluere aliquem discursum, quo ex diuina auctoritate colligatur honestas obiecti propositi, vt diximus: non tamen requiri discursum, quo eadem honestas colligatur ex illa propositione particulari incerta, *hæc est mea vxor, hic homo indiget, hæc hostia est consecrata*, &c. Sed ex propositione vniuersali reuelata, & ex particulari reflexa certa, & immediata, nempe, *hæc proponitur mihi, vt vxor absque prudenti dubio: hæc hostia proponitur adoranda sine ratione dubitandi*, &c. ex qua simul cum alia præmissa vniuersali reuelata inferatur iudicium vltimum practicum prudentiæ infusæ circa honestatem huius operationis.

Tertiò obiciunt aliqui, quia actus virtutum supernaturalium possunt vitari non obstante eorum supernaturalitate, sic enim dixi *disp. 15. de penitentia, sect. 9.* posse ex imperio venialiter malo procedere actum fidei, vel alterius virtutis infusæ, & ab eo imperio denominari malum extrinsecè ipsum actum imperatum: ergo poterit etiam actus fidei supernaturalis vitari vitio intellectuali falsitatis, & erroris. Respondetur, negando consequentiam, quia malitia denominatiua, quam actus imperatus bonus accipit extrinsecè ab imperante malo, non reddit ipsum formaliter malum; immo manet bonus, & Deo placens & meritorius, & licet imperium sit malum, actus tamen imperatus consequens perficit potentiam, cui melius est illum actum habere, quam eo carere. At vero actus fidei falsus, non esset falsus & vitiosus denominatiue ab alio actu falso, à quo oriretur, sed in se ipso formaliter & immediatè haberet vitium falsitatis, & erroris, atque ideo non perficeret, sed deterioraret intellectum. Quare retorqueri potest argumentum: quia actus voluntatis supernaturalis non potest esse malus in se malitia formali, quæ immediatè afficiat ipsum actum supernaturalem: ergo nec actus intellectus supernaturalis potest formaliter, & immediatè vitari vitio falsitatis, vel erroris.

Quartò obici solet, quia Iudæo credente Messiam nasciturum, paulò ante Christi natiuitatem: potuit nasci Christus ignorante Iudæo, & ipse perseuerare in eodem actu fidei, qui tamen iam esset falsus. Aliqui dicunt, illum assensum insensibiliter variandum nato Christo, sed est incredibile, & sine fundamento. Respondeo faciliè, vel periculum assensum à principio credi Christum nasciturum post tempus vltimæ prophetiæ, & reuelationis: & tunc esset actus fidei, & perseueraret nato Christo, quia non negabat Christum natum esse iam, sed natum esse tempore vltimæ reuelationis; vel ille assensus negabat Christum esse natum in illa hora; & tunc ab initio non fuisset actus fidei, quia Deus non reuelauerat, Christum non esse natum illa hora: imò et si id reuelasset, si tamen potest actus idem perseuerare, [posset manere idem actus nato Christo, quia semper mane-

ret negando Christum natum solum pro illo primo instanti pro quo ab initio negauit, non pro tempore sequenti; alioquin idem numero actus variat modum intussecum respiciendi suum obiectum, quod est impossibile, de quo dixi latè in libris de anima.

Quintò obicitur, quia per fidem credimus, Christum esse in hac hostia consecrata: alioquin non adoraretur absolute, sed conditionatè: & tamen potest huic assensui subesse falsum. Respondetur negando maiorem: solum enim fide credimus, Christum esse sub hostia ritè consecrata: quomodo autem iterum cum hoc possit, imò debere hanc hostiam adorare absolute, dixi latè in tomo de Incarnatione *disp. 37. sect. 4.*

Obiectio 5.

SECTIO VII.

Vtrum actus fidei possit, vt præmissa concurrere ad conclusionem falsam.

Nunc videndum est de secundo modo supra indicato, quo posset fides saltem mediatè concurrere ad assensum falsum; quando nimirum ex vna præmissa de fide, & altera naturali falsa inferatur assensus conclusionis falsæ, v.g. ex his duabus præmissis, *Vbi est duplex natura, est duplex persona: in Christo est duplex natura*, inferatur conclusio falsæ, & hæretica, *ergo in Christo est duplex persona*: ad quem assensum conclusionis falsæ videtur concurrere vtrique præmissa, & per consequens præmissa fidei, seu actus fidei infusæ, quo illa creditur, videtur saltem partialiter concurrere ad actum falsum circa conclusionem.

162

In hoc autem puncto duplex potest esse questio. Prima: An ille actus conclusionis esset tunc verè supernaturalis in sua substantia, & elicitus ab habitu fidei infusæ. Secunda est, an saltem præmissa formalis fidei, quæ est actus supernaturalis, sit causa illius conclusionis. Quoad primam questionem posset aliquis contendere, actum illum conclusionis esse supernaturalem, & elicitem ab habitu infuso fidei, quia licet proptè attingit obiectum conclusionis, atque obiectum etiam præmissæ falsæ, sit falsus: proptè tamè simul attingit obiectum præmissæ de fide, & assentitur illi proptè motiuium proprium fidei, nempe proptè veracitatem, & reuelationem Dei, est actus verus, & ex hac parte videtur esse proprius actus fidei, & poterit esse supernaturalis. Nam sicut potest idem actus esse simul evidens & probabilis, clarus, & obscurus, respectu diuersorum obiectorum, quando verbi gratia, assentitur conclusioni probabilis proptè duo principia, seu duas præmissas, alteram euidentem, alteram probabilem; ita videtur posse idem actus esse verus, & falsus in ordine ad diuersa obiecta: quia veritas est conformitas cum obiecto, falsitas verò est diffinitas; quare si eodem actu affirmantur duo obiecta diuersa per modum plurium, poterit actus esse conformis vni obiecto, & per consequens verus, & simul diffinitus alteri obiecto, & ex ea parte falsus. Dixi, quando affirmat diuersa obiecta per modum plurium, quia si affirmarentur per modum vnius affirmationis nulla videtur remanere veritas, vt si dicas, in tali loco esse simul Petrum & Paulum; tunc si Paulus non est, etiam si

163

Duplex questio in hoc puncto.

An ille actus conclusionis esset tunc verè supernaturalis in sua substantia, & elicitus ab habitu fidei infuso.

fit Petrus, nulla videtur remanere veritas in illo actū; quia affirmatur similitudo, & coniunctio vtriusque. Secus verò est, quando idem actus continet quasi plures affirmationes diuersas obiectorum diuersorum. Sicut scientia Dei eadem indiuisibilis affirmat plura obiecta, & habet plures conformitates cum illis. Talis autem videtur esse actus, quo assentimur obiecto conclusionis propter obiecta præmissarum, & simul saltem indirectè assentimur ipsis obiectis præmissarum: non enim affirmantur illa omnia obiecta per modum vnius, sed per plures quasi affirmationes, unde magis assentimur obiecto præmissæ, quàm conclusionis; & aliquando magis obiecto vnius præmissæ, quod evidens est, quàm obiecto alterius præmissæ, quod solum est probabile, & obsecutum. Quod totum postea approbatum inueni apud Ripaldam tom. 1. de ente supernaturali, *diffinitione 47, num. 16.*

104

Caterum, quidquid sit de hac doctrina, non videtur concedendum, actum conclusionis eo casu fore per se & formaliter supernaturalem: quia etiam si ille idem actus possit dici verus respectu vnius obiecti; adhuc est falsus respectu alterius obiecti, & per consequens totus actus manet defectuosus, & vitiosus; quia bonum ex integra causa, malum autem ex quocunque defectu: si autem esset supernaturalis, cum sit actus realiter indiuisibilis, totus esset supernaturalis, & nihil profus esset naturale in ipso; quia naturale non potest realiter identificari cum supernaturali. Unde falsitas etiam ipsa, & error circa obiectum falsum esset supernaturalis, quod videtur repugnare supernaturalitati horum actuum, qui, ut supra diximus, dantur ad eleuandam & perficiendam potentiam supra suam conditionem. Nullo autem modo perficitur intellectus per errorem supernaturalem, sed potius deprimitur, & deterioratur, etiam si simul cognoscatur aliud obiectum verum. Magis enim esset contra Christi dignitatem, si haberet errorem posituum circa aliquid, licet simul haberet scientiam aliorum possibilia non sciat, per meram negationem scientiæ absque vilo errore posituo. Unde in Beatissima Virgine conceditur ignorantia puræ negationis de aliquibus, quæ non pertinebant ad eius statum; non tamen error posituus, seu iudicium falsum. Cum ergo actus ille esset erroneus, & malus simpliciter intellectui, non posset esse totus, atque adeo nec ex parte supernaturalis cum sit indiuisibilis.

105

Confirmari potest primò exemplo voluntatis, in qua si aliquis per eundem actum eligeret medium malum propter finem bonum, totus ille actus esset simpliciter malus, nec posset esse supernaturalis, vel elici ab habitu charitatis, vel alterius virtutis infusus, quia licet quatenus attingeret, & amaret finem bonum, conformaretur eum regula rationis, discederet tamen ab illa, quatenus eligeret medium malum, atque ideo totus ille actus displiceret Deo, cum non posset ex parte placere & ex parte displicere nullas habens partes, & totus esset peccaminosus; repugnat autem peccatum supernaturale datum ad perficiendam potentiam in ordine diuino. Similiter ergo dicendum est de actu intellectus erroneo propter difformitatem ab aliquo obiecto cum sit eadem ratio.

106

Confirmatur secundo, quia si ad supernatura-

litatem illius actus sufficeret attingere obiectum verum, & motuum fidei non obstante falsitate circa aliud obiectum, sequeretur, quod de facto quoties rusticus credit articulum falsum propter reuelationem existimatam Dei à Parocho sibi propositam, assensus ille esset supernaturalis elicitus ab habitu infuso fidei, quia ille etiam actus, licet esset falsus respectu articuli falsi crediti, & respectu reuelationis falsò existimatæ, esset tamen verus, propterea attingit etiam veritatem Dei, quod est motuum partialis, & simul affirmatur per illum assensum: & quidem veritas Dei est proprium, & dignissimum obiectum habitus fidei infusæ, quare non apparet, cur non posset ex eo capite assensus ille esse supernaturalis, nisi fateamur repugnantiam oriri ex eo, quod simul sit actus falsus, & erroneus circa obiectum materiale & circa reuelationem falsam apparentem; ergo similiter assensus conclusionis falsæ non erit supernaturalis, licet simul sit assensus alicuius præmissæ de fide propter consortium nimirum alterius præmissæ & conclusionis falsæ.

Unde inferitur assensum illius conclusionis falsæ non esse actum elicitum ab habitu infuso fidei: nam licet attingat obiectum fidei, habitus tamen infusus datur ad eleuandam potentiam in ordine solum ad actus supernaturales ad quos potentia sola non habet vires: quando verò actus est naturalis, etiam si versetur circa idem obiectum, non indiget potentia aliquo compendio eleuante, sed ipsamet habet vires sufficientes, & ad summum adiuuatur ab habitu acquisito, ut facilius & melius operetur. Cum ergo assensus illius conclusionis falsæ sit naturalis, ut diximus non est ad quid debeat, vel possit habitus fidei infusæ concurrere.

Restat nunc altera questio, an præmissæ fidei supernaturalis concurrat partialiter ad illum assensum conclusionis falsæ. Aliqui dicunt, præmissam fidei concurrere quidem ad conclusionem quoad substantiam actus, non tamen quoad substantiam assensus; ita Bañez in *presenti quest. 1. articulo 3. dub. 2. §. vltima conclusio*. Hoc tamen difficile explicari potest, quia substantia actus non potest condistingui à substantia assensus, nisi ut ratio superior ab inferiori, quatenus ratio actus est quid commune assensus, & apprehensionis. In hoc autem sensu male applicatur distinctio illa ad nostrum casum: in quo, si præmissæ fidei concurrat ad conclusionem falsam, debet quidem concurrere ad illam, ut ad assensum: concurrat enim ad illam, tanquam præmissa ad conclusionem: præmissa autem non concurrat solum ad actum vtrunque, sed ad assentiendum conclusioni mouendo, & determinando intellectum, ut assentiatur obiecto conclusionis propter obiectum præmissarum. Si ergo conclusio pendet ab illa præmissa, debet pendere ut conclusio, & per consequens ut assensus; quia conclusio ut conclusio essentialiter est assensus. Nec dici potest conclusionem illam, ut conclusionem pendere solum ab altera præmissa falsa, & non à præmissa fidei: quia una præmissa nihil potest concludere nec potest esse conclusio vlla, quæ non respiciat essentialiter obiecta duarum præmissarum. Videatur Hurtado *disp. 19. §. 53. & seqq.*

Ipsæ verò Hurtado in primis §. 57. dicit, præmissas formales non influere physice in actum conclusionis, sed solum in genere causæ formalis determinare intellectum: & postea §. 58. dicit conclusio

conclusionem illam falsam non procedere à præmissa fidei supernaturali, sed à præmissa naturali falsa, & ab alia etiam præmissa naturali fidei, quia simul cum actu supernaturali fidei fit alius actus naturalis circa idem obiectum, à quo potest procedere illa conclusio naturalis falsa, absque eo quod concurrat præmissa supernaturalis. Hæc etiam responsio difficilis est. Primum, Quia est, quod præmissæ non concurrant efficienter, sed solum formaliter ad actum conclusionis; ille tamen concursus formalis magis essentialis, & proprius videtur, quam efficientis; quare Deus potest supplere concursum præmissæ in genere causæ efficientis, non tamen concursum in genere causæ formalis. Unde, si cognitio concurrat etiam in genere causæ efficientis ad actum amoris, Deus poterit supplere illum concursum, & facere amorem in nobis sine dependentia à cognitione in genere causæ efficientis: non tamè potest ponere eum in nobis sine eo, quod præcedat cognitio boni mouens in genere causæ formalis: atque ideo principium illud, *nihil voluit, quin præcognitum*, magis vniuersaliter, & essentialiter verificatur ratione concursus formalis, quam efficientis, quem cognitio habet in amorem. Si ergo repugnat præmissæ fidei infusæ concurrere ad conclusionem falsam, magis repugnat concurrere in genere causæ formalis, qui est magis proprius concursus præmissæ, ut præmissæ quam in genere causæ efficientis.

109 Secundò: illud etiam, quod additur de præmissa naturali fidei, à qua, & non à supernaturali, procedat conclusio illa falsa, difficile est: quia in primis falsò supponitur, simul cum actibus supernaturalibus fieri semper alios actus naturales circa idem obiectum, ut vidimus *suprà disp. 1. sect. 9.* Deinde etiam eo concessò, adhuc præmissa ipsa fidei supernaturalis deberet mouere ex parte sua intellectum ad assensum conclusionis saltem in actu primo. Nam mouere in actu primo ad assensum conclusionis, nihil est aliud, nisi proponere intellectui tale obiectum, in quo continetur obiectum conclusionis, & ex quo in actu primo intellectus vult bonitate illationis, & continentia obiecti conclusionis in obiectis præmissæ, continetur, & alligetur ad non negandum, imò ad affirmandum obiectum conclusionis, cui iam implicitè in præmissis assensum præbuit. Hoc autem totum facit præmissa fidei supernaturalis, non minus quam naturalis, cum proponat obiectum suum, in quo partialiter continetur obiectum conclusionis, & quod mouet in actu primo intellectum ad non negandum, sed potius affirmandum obiectum conclusionis, quod implicitè amplexus est in præmissis. Finge enim non poni præmissam naturalem fidei simul cum supernaturali, sed solum supernaturalem; adhuc non minus intellectus experiretur se conuictum in actu primo, & propensum ad explicite assensendum conclusioni, cui iam implicitè assensus est in præmissis. Et quamvis Hurtado dicat, eo casu Deum non darum concursum ad assensum conclusionis, id tamen parum videtur referre, quia iam præmissa fidei supernaturalis ex parte sua inclinabat, & mouebat intellectum, & proposito motiuo suadebat assensum. Si non est autem inconueniens, quod præmissa fidei in actu primo suadeat, & moueat, ac incitet partialiter ad assensum falsum, non erit etiam inconueniens, quod ex illa motione partiali sequatur in actu se-

Card. de Lugo de Virtute Fidei Diuine.

cundo assensus falsus. Nam in rigore loquendo indecentia tota, si quæ est, inuenitur in suasionem illa & notione in actu primo. Si enim in actu primo suadeas alicui, & proponas rationes conuincentes ad credendum falsum, imò facias eum credere aliquod in quo iam implicitè continetur illud falsum, parum refert, quod ille postea credat, vel non credat explicite falsum illud; cum iam ex parte tua illum disposueris, & compuleris ad credendum. Si ergo præmissa fidei potest saltem partialiter, & simul cum præmissa falsa suadere in actu primo, & mouere ad assensum conclusionis falsæ, parum augeat indecentiam, quod postea sequatur assensus explicitus, & parum minuit, quod negato concursu Dei non sequatur.

Facilius ergo, & verius conceditur, eo casu, posita vna præmissa formali fidei & altera falsa, sequi assensum naturalem conclusionis falsæ, quæ ex vtraque præmissa sequitur, prout cum aliis concedunt Suarez *disp. 6. de fide sect. 5. num. 4.* Granado *disp. 7. num. 16.* Coninch. *disp. 10. n. 82.* & latius P. Ripalda *tom. 1. de ente supernaturali disp. 56. per totam*, ubi multa congerit in confirmationem huius sententiæ. Quæ breuiter prodari potest, quia non est inconueniens, aut notum, quod causa aliqua ex se bona, & perfecta, propter concursum alterius concusæ prauæ & vitiosæ concurrat partialiter ad effectum vitiosum, ut contingit in concursu Dei cum voluntate creaturæ ad actum malum: in potentia etiam progressiua concurrente ad claudicationem cum erit vitiatò: in potentia generatiua concurrente ad generationem monstrum cum causa alia male affecta, & in mille aliis exemplis. Quare aduertit prædicti Doctores præmissam fidei non esse dicendam simpliciter causam conclusionis falsæ, sicut nec Deus dicitur simpliciter causa peccati, vel actus mali, nec potentia progressiua causa claudicandi, & sic de aliis: quia nimirum actus fidei verus ex se suadebat verum, & inclinabat ad verum; ex concursu autem præmissæ falsæ, illud verum, quod proponebat præmissa fidei, detorquebatur ad suadendum aliud falsum. Nec obstat differentia, quam indicauit Hurtado *ubi supra §. 56. in fine*, quod Deus sit causa vniuersalis, & fides in casu nostro sit causa particularis. Hoc inquam, parum refert, cum quia præmissa etiam fidei est causa vniuersalis, & indifferens de se ad plures conclusiones diuersas inferendas, vnam cum tali alia præmissa, aliam cum alia, & alias plures cum aliis: ad hanc autem conclusionem determinatur à tali præmissa falsa sibi coniuncta; tum etiam, quia licet Deus ex se sit causa magis vniuersalis; eius tamen potentia, prout à Deo specialiter applicata ad concurrendum tum hac voluntate creata ad actum amoris, vel odij, solum est indifferens ad amorem, vel odium, & tamen quia determinatur à voluntate creata ad actum odij præter Dei intentionem, Deus non dicitur causa odij peccaminosi. Maiorem autem indifferentiam habet præmissa fidei ad diuersas conclusiones inferendas: quare cum præter eius inclinationem determinetur à præmissa falsa ad hanc conclusionem falsam, non debet ei tribui talis effectus vitiosus.

Quod possumus rursus explicare, & confirmare primò in exemplo supra indicato hominis testificantis, & suadentis alteri aliquid, ex quo infertur possit aliquod falsum. Si enim audias duos testes, vnum veracem, qui testificatur Petrum occisum

110

Postea vna præmissa formali fidei, & altera falsa sequitur assensum naturalem conclusioni falsæ.

111

Explicatur & confirmatur exemplo hominis testificantis.

P

cicum

cisum ab eo, qui ingressus fuit tali hora eius cubiculum, alterum mendacem, qui dicit neminem ingressum fuisse tali hora cubiculum, nisi Ioannem, ex utroque testimonio tu inferas, Petrum occisum à Ioanne, quod falsum est. Tunc certe primus testis nec te fallit, nec est causa simpliciter, vt decipiaris, quia verum solum testificatur, & ideo non est inconueniens, quod homo etiam sanctissimus id testificetur; licet ex eius testimonio, concurrente illo alio testimonio falso, inferas errorem: sed solus secundus testis est causa simpliciter tuæ deceptionis. Sic autem se habent in casu nostro illæ duæ præmissæ; quarum vna testificatur, & proponit solum verum; altera proponit, & testificatur falsum, & ideo ea sola est causa, quod decipiaris in conclusione; nec dedecet præmissam fidei, etiam si supernaturalis sit, quod ex eius testificatione partialiter, accedente testificatione falsa alterius præmissæ, inferatur falsum: ipsa enim tendebat ad verum, neque est causa deceptionis, sed altera sola præmissa falsa, quæ accessit, & detorsit verum illud ad probandum falsum.

Item confirmatur exemplo scientiæ naturalis.

Confirmatur secundo exemplo scientiæ naturalis, quæ licet sit cognitio etiam essentialiter vera, & certa, adhuc eius actus cum alia præmissa falsa potest concurrere ad conclusionem falsam, nec hoc est contra perfectionem, & certitudinem scientiæ, vt constat: ergo nec erit contra perfectionem, aut certitudinem fidei, quod eius actus cum alia præmissa falsa possit inferre conclusionem falsam: nam sicut in primo casu scientia non errat, nec fallit, ita nec in secundo casu fides.

112 Quatenus possit dici quod actus fidei sit causa illius conclusionis falsæ.

Aduerte tamen, licet non debeat dici, quod actus fidei sit simpliciter causa illius conclusionis falsæ, vel erroris propter rationem dictam: posse tamen concedi, quod actus fidei sit causa illius conclusionis cum addito, nempe quatenus assensus conclusionis terminatur ad obiectum materiale, & formale fidei: nam licet præmissa fidei non ordinetur ad conclusionem, propterea est de obiecto falso, ordinatur tamen ad hoc, vt quæcumque conclusio ex illa inferatur, attingat eius obiectum, imo, hoc per suam essentiam exigit: sic etiam Deus concedi solet, quod sit causa actus mali sub ratione entis, vel sub ratione actus liberi in communi, non verò sub ratione talis: quia Deus intendit, quod producat ens, atque etiam actus liber, quamuis non intendat productionem talis actus liberi, sed materialiter ad illum concurrat determinatus à causa creata libera. Sic etiam præmissa fidei intendit conclusiones illatas sub eius motiuo, licet non intendat conclusionem falsam, sed ad illam vt talem concurrat materialiter, & determinata à præmissa falsa.

113

Dices, conclusio hæc falsa vt talis est, & vt infert tale obiectum falsum, est conclusio; ergo etiam propterea talis exigit per se præmissas, non alias, quia talis conclusio vt talis per se respicit talia principia obiectiua: ergo per se exigit, & respicit has præmissas, quarum vna est præmissa fidei: ergo non per accidens, sed per se infertur ex præmissa fidei. Respondeo, hanc conclusionem, quatenus talis conclusio est, seu propterea infert tale obiectum ex talibus principiis, respicere quidem per se vtramque illam præmissam: non tamen singulæ præmissæ inferunt per se illam conclusionem; nec arguitur bene ex eo, quod conclusio per se exigat talem præmissam, quod talis etiam præmissa per se exigat, vel inferat talem conclusio-

nem: quia illud per se est æquiuocum, cum semel appellet supra conclusionem, & postea supra præmissam: nec nouum est, quod si actus per se exigat talem causam, quæ tamen non exigit per se illum effectum, sic actus erroris per se exigit esse ab intellectu, cum sit actus vitalis, & intellectus; & tamen intellectus non exigit per se errorem; nec ordinatur per se ad illum, sed per accidens. Item actus malus per se exigit concursum Dei, cum sit ens creatum, & tamen Deus, & eius concursus in actu primo non exigit per se actum malum. Magis etiam ad rem nostram potest afferri exemplum in eo, qui peccaret circa obiectum per fidem falsi propositum. Si Deus v. g. alicui reuelaret, quod certissime die sequenti esset ab hostibus occidendus, & hac occasione ipse in odium Dei prorumperet propter certitudinem illius mali, quam per infallibilem assensum fidei conceperat tunc illud odium Dei per se exigit certitudinem illam fidei præcedentem, ex qua homo in odium prorumpit: & tamen nec reuelatio Dei, nec assensus fidei, quo creditur, exigit per se illud odium, nec ad ipsum per se ordinatur. Sic ergo dicimus, conclusionem illam erroneam per se otni ex illa præmissa fidei cum alia falsa: ipsam tamen præmissam fidei non ordinari per se ad talem conclusionem nec illam per se exigere.

Vna supersede potest difficultas circa hanc communem doctrinam; quia si conclusio illa falsa procedit à præmissa fidei, saltem materialiter, & per accidens, iam eo ipso habet intrinsecam connexionem cum illa, & per consequens iam videtur esse in sua entitate supernaturalis: quia actus illi qui per suam entitatem intrinsecam petunt vel præsupponunt principium aliquod supernaturale, eo ipso videntur esse supernaturales: iam ergo redit absurdum illud, quod in priori quaestione vitare curauimus, quod actus erroneus, & conclusio falsa sit in sua substantia supernaturalis.

Hæc tamen difficultas in primis omnino cedere, si aliquis diceret, præmissas non influere physice efficienter in actum conclusionis, sed solum concurrere formaliter, mouendo, aut determinando intellectum ad assensum conclusionis: tunc enim actus conclusionis, licet intrinsece respiceret præmissas obiectiuas, seu obiecta præmissarum; non tamen respiceret per suam entitatem intrinsecam has præmissas formales supernaturales, sed potuisset esse idemmet actus conclusionis, licet vtrique præmissa præcedens esset naturalis. Ceterum supposito etiam, quod præmissæ formales influant physice efficienter in actum conclusionis, & quod hæc numero conclusio debeat per suam entitatem intrinsecam, ab hac præmissa supernaturali, eo quod intellectio non pendeat à suis principiis per actionem distantiam, sed per se ipsam; adhuc difficultas quoad hoc communis etiam erit ad actus voluntatis, & independenter ab hac quaestione soluenda est. Non enim minus dependet cognitio, vel volitio à suo obiecto; quare, qui habet actum fidei, & qui illum in se experitur, gaudet de illo propter finem vanæ gloriæ, vt possit de fide sua apud alios, vel certe apud se vanè gloriari, habet quidem actum voluntatis malum, qui essentialiter supponit illum actum fidei, de cuius existentia cognita vitiosè gaudet: vnde voluntas illa per suam entitatem intrinsecam respicit, & supponit actum illum fidei, de quo gaudet, & quem suppono fuisse supernaturalem: & tamen voluntas illa mala est, &

et per consequens non potest esse in sua entitate supernaturalis, licet intrinsece supponat aliquid supernaturale, & ab illo procedat, ut ab obiecto. Quod idem argumentum fieri potest de illa cognitione precedenti, qua experitur homo in se actum illum supernaturalem; quem licet non cognoscat distincte ut supernaturalem, cognoscit tamen illum actum eundem, qui se ipsa est supernaturalis; & tamen cognitio illa non videtur esse supernaturalis, nec procedere ab aliquo habitu infuso.

115

Deinde genus
primum seu
actum su-
pernaturalem.

Ad hanc ergo difficultatem responsio generalis petenda est ex iis, quae diximus disp. I. sect. 9. Vbi distinguimus duplex genus entium, seu actuum supernaturalium: alterum supernaturalium formaliter, & ratione sui, quales sunt habitus, & actus fidei, spei, & charitatis, &c. gratia habitus naturalis, unio hypostatica; alterum genus supernaturalium solum praesuppositivum, quales diximus esse eos actus, qui licet non possint esse, nisi praesupposito aliquo miraculo, vel ente supernaturali proprio illis tamen supposito, debentur ipsi naturae iure suo, & ideo magis videntur dicendi naturales, quam supernaturales, v. g. quando homine mortuo, & postea resuscitato, Angelus cognoscit hominem illum resurrexisse; illa quidem cognitio eundem Angeli non potuit esse, nisi supposito miraculo resurrectionis: sed tamen actus naturalis est in sua substantia, quia ipsi naturae Angeli debetur talis cognitio in illis circumstantiis, & solum praesuppositivum est supernaturalis. Tales etiam diximus esse actus, quibus homo experitur in se saltem confusè suos actus supernaturales: licet non experiat, quod sint supernaturales: quia illa etiam cognitio proprii actus fidei, vel charitatis non potuit esse, sine illo actu cognito, quem supponimus esse supernaturalem. Cognitio tamen illa debetur naturae humanae, cui iure suo debitum est, quod experiat actus, quos habet, qualescumque illi sint, ut latius ibi explicatum est.

116

Illam ergo eadem doctrinam applicandam est ad difficultatem praesentem: quia sicut naturae intellectuali debetur, quod experiat suos actus, ut possit reddere rationem de illis: ita eidem naturae intellectuali debetur, ut ex praemissis, & cognitionibus, quas habet, qualescumque illae sint, possit discurre, & inferre conclusiones: quia cum homo sit animal rationale discursivum, debetur ei discursus ex iis, quae cognoscit: quia alioquin non posset humano modo dirigere suas operationes. Sicut si propositum bonum, quod clare videtur esse bonum, non posset illud velle ex defectu concursus, atque ideo nesciret reddere rationem suae omissionis, cum ex parte obiecti nihil illum retardaret: sic positis praemissis, & cognita bonitate illationis, eo ipso proponitur veritas conclusionis amplectenda, cui si non posset assentiri, convinceretur de absurditate, & nesciret respondere cur non concederet id, quod sibi ut verum omnino proponebatur. Unde etiam concederet omnem hostiam cum certitudine morali consecratam esse adorandam, & hanc hostiam esse talem, & rursus ex his sequi, hanc esse adorandam, adhuc non deberet, nec posset eam adorare, quia non posset inferre conclusionem practicam, quod haec sit adoranda: quae omnia sunt contra modum operandi humanum debitum humanae naturae: ideo dicendum est, assensum illius conclusionis esse solum supernaturalem praesuppositum.

Card. de Lugo de virtute Fidei divinae.

ut, non formaliter, nam positis illis praemissis, & cognita bonitate illationis, debetur intellectui concursus ad actum conclusionis: nec solum debetur, sicut visio Dei posito lumine gloriae: haec enim non debetur intellectui, sed lumini, atque nostro casu illatio conclusionis debetur ipsi homini propter ius, quod habet intrinsece ad operandum humano modo, & idcirco ille actus non indiget alio principio elevante, sicut nec actus, quo Angelus cognoscit hominem hunc resurrexisse: licet haec etiam cognitio sit supernaturalis praesuppositivum, ut explicuimus dicta sect. 9.

DISPUTATIO V.

De euidencia credibilitatis requisita ad assensum fidei.

SECTIO I. Probatur euidencia credibilitatis praecedens actum fidei.

II. Referuntur, & solvuntur argumenta contra necessitatem euidens credibilitatis.

III. Virum iudicium euidens hoc de credibilitate oriatur a fide.

IV. Recensentur brevitè motiva, quae reddunt euidenter credibilia obiecta nostra fidei.

Obiecta fidei non solum debent esse vera, ut vidimus disput. praecedenti, sed etiam debent esse credibilia, hoc est, fide digna, de qua credibilitate nobis agendum nunc est. Ut autem sensus questionis clarus sit, advertimus, nos nomine credibilitatis in praesenti, non intelligere solum, quod obiectum taliter proponatur, ut credi possit: haec enim credibilitas latius patet, & competit rebus iis etiam, quas fide humana prudenter credimus. Nunc ergo loquimur de credibilitate superiori, quare quaerimus an quilibet fidelis, antequam fide divina credat, debeat cognoscere obiectum illud tale esse, ut prudenter possit, & debeat omnino credi firmissime, certissime, & super omnia alia, & an rursus haec credibilitas, & obligatio taliter credendi debeat, non utcumque sed euidenter cognosci: quod est quaerere, an ante fidei assensum esse debeat in quolibet fidei iudicium euidens de credibilitate obiecti modo explicato.

Nomine credibilitatis quid intelligatur.

SECTIO I.

Probatur euidencia credibilitatis praecedens actum fidei.

Mitto errorem antiquorum & nostri etiam saeculi haereticorum dicentium, nihil credi debere, nisi quod Spiritus sanctus immediate proponit, interiusque reuelat, qui, (ut ait Augustinus lib. de doctrina christiana in principio) est error superbiissimus, & multis periculis expositus nam praeterquam quod est contra experientiam, & Scripturam, ex qua constat praedicationem

P 2 nem